

ігнорувати; 8) використовують активність місцевих осередків на рівні держав з метою врахування громадської думки [5, с. 100–101].

Список використаних джерел:

1. Ільницька У. Особливості міжнародно-правової суб'єктності неурядових організацій / У. Ільницька // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2012. – Вип. 24. – С. 84–88.
2. Корнієвський О.А. Громадські об'єднання у системі національної безпеки держави: монографія / О.А. Корнієвський. – К.: Альтерпрес, 2010. – 396 с.
3. Мирова політика и международные отношения: учеб. пособ. / под ред. С.А. Ланцова, В.А. Ачкасова. – СПб.: Питер, 2008. – 448 с.
4. Напрями діяльності громадської організації «Ла Страда – Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://la-strada.org.ua>.
5. Чернявська Л.Н. Роль міжнародних неурядових організацій у перебудові політичної системи світу в умовах глобалізації / Л.Н. Чернявська // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. – К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2005. – Вип. 53 (Ч. I). – С. 95–104.

Марченко В.Ю.

студент,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ «ГІБРИДНИХ» ВІЙН

Право збройних конфліктів є особливим розділом міжнародного права, яке діє в період збройних конфліктів. Воно є сукупністю норм і принципів, що забороняють чи обмежують застосування деяких засобів і методів ведення збройної боротьби під час війн, зокрема «гібридних», та інших збройних конфліктів, а також забезпечують права особи в ході цієї боротьби і встановлюють міжнародно-правову відповідальність держав і фізичних осіб за їх порушення.

Вивченню окремих аспектів права збройних конфліктів присвятили свої роботи такі вітчизняні і зарубіжні вчені як: М. Требін, Frank G. Hoffman, McCoubrey, Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz, В. Власюк та інші. Однак, в українській доктрині міжнародного права наразі відсутні спеціальні монографічні дослідження щодо питання міжнародно-правового регулювання «гібридних» війн.

На сьогодні існує велика кількість міжнародно-правових актів, норми яких регулюють відносини під час військових дій. Серед яких слід виділити комплекс Гаазьких конвенцій 1899 і 1907 рр., Женевські конвенції 1949 рр., Статут ООН 1945 р., Статут Міжнародного військового трибуналу 1945 р., Конвенцію про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 р., резолюції Генеральної Асамблеї ООН про видачу і покарання військових злочинців 1946 рр. та багато інших, не менш важливих

документів. Але всі вони регулюють відносини, що виникають під час ційних війн, не зачіпаючи нетипові (гібридні) конфлікти.

Враховуючи те, що практично всі держави – члени ООН ратифікували зазначені Конвенції та є учасниками багатьох інших міжнародно-правових договорів, що забезпечують регулювання в період військових дій, актуальність проблеми забезпечення правового регулювання в період збройних конфліктів не викликає сумніву.

Водночас необхідно відмітити відсутність універсальної формули у міжнародному праві щодо механізму міжнародно-правового регулювання міжнародного збройного конфлікту. Так, професор Маккобрі (англ. – McCoubrey) в роботі «Міжнародне гуманітарне право. Регулювання збройних конфліктів» справедливо вказує на те, що «міжнародно-правовий механізм правового регулювання міждержавних збройних конфліктів характеризується невизначеністю свого статусу. Міжнародне гуманітарне право не проводить відповідну категоризацію військових конфліктів, що створює складнощі для подальшої кваліфікації діяльності учасників самого конфлікту» [3]. Яскравим прикладом цього є так звана «гібридна» війна, правове регулювання якої залишається невизначеним.

У дослідників не викликає сумнівів той факт, що традиційна війна, визначена як військове зіткнення двох держав чи блоків з визначеними політичними цілями вже відійшла у минуле [6] і на сьогодні є дві позиції з приводу бачення цього поняття. Відповідно до першої, традиційне бачення війни застаріло і не може сприяти вирішенню проблем безпеки. Прихильники іншої точки зору стверджують, що трансформується характер та сутність війни, але незмінною залишається її природа. Відтак, як компроміс, з'явилося таке поняття як “hybrid warfare” – «гібридна» війна.

Системний аналіз сучасної «гібридної» війни провів професор М. Требін, який вважає, що, по-перше, вона поєднує в собі конвенційні й неконвенційні бойові дії та відповідних учасників цієї війни (поруч зі збройними силами дієвими учасниками стають терористи, найманці, партизани, ополченці, бандформування, спецпідрозділи інших держав); по-друге, початок «гібридної» війни пов'язаний з використанням неконвенційних методів ведення бойових дій, які здійснюють незаконні збройні формування; по-третє, протягом усієї «гібридної» війни дуже велике значення приділяється боротьбі за уми й душі людей, тобто інформаційній боротьбі, де основними діючими суб'єктами є не військові, а цивільні: ЗМІ, телебачення, інші засоби масової комунікації [7, с. 367].

Франк Хоффман (англ. – Frank G. Hoffman), консультант міністерства Військово-морських сил США, один із авторів концепції «гібридної» війни, наголошує, що кожній епосі властиві свої специфічні форми війни. Це вимагає щоразу нових термінологічних розробок. Загалом сучасна епоха, на думку Франка Хоффмана, характеризується процесами гібридизації, в тому числі і у військовій сфері. Традиційні форми війни змішуються з діяльністю організованої злочинності, іррегулярними конфліктами та тероризмом [2, с. 34–39]. Як наслідок, у «гібридній» війні буває важко визначити суперника, що тягне за собою неможливість визначення сторін, які несуть відповідальність за

дії, вчинені в період конфлікту, а отже традиційні форми регулювання, такі як Женевські конвенції 1949 року, не працюють. Як приклад можна навести події, що відбуваються на Донбасі: одна сторона – Україна, а іншої офіційної сторони конфлікту немає.

З огляду на вказане, можна дійти висновку, що гібридизація війни може призвести до того, що право збройних конфліктів не матиме значення й не знайдуться способи вирішити правові питання сучасної «гібридної» війни. Якщо тенденція розвитку права збройних конфліктів триватиме в традиційному, усталеному ще з минулого століття порядку, то учасники збройних конфліктів, а також міжнародне співтовариство почнуть розглядати міжнародне право збройних конфліктів як необов'язкове для виконання. Може виникнути ситуація, коли традиційні правові заборони будуть безкарно порушуватися й тільки поняття моралі зможуть якимось обмежити дії конфліктуючих сторін. Державні та недержавні супротивники будуть вважати, що такі правові норми містять значні недоліки й не поширюються на їх дії. Наслідком цього може бути те, що сторони в конфлікті ігноруватимуть свої конвенційні зобов'язання щодо правил ведення війн і участі в збройних конфліктах [4, с. 231]. Якщо такі тенденції зберезуться, на нашу думку, тільки будучи учасником певної визначеної колективної системи безпеки, де всі допомагають один одному, держава, яка знаходиться у процесі формування (становлення), пошуку відповідного місця в новітній системі сучасних міжнародних відносин, зможе повноцінно забезпечити свої національні інтереси і протистояти зовнішнім загрозам.

Насамкінець наголосимо, що попри зміну традиційних уявлень про війну, які засновуються на роботі Карла фон Клаузевіца (нім. – Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz), деякі тези цього вченого залишаються актуальними. Так, за природою, війна завжди буде актом насильства, який має на меті змусити суперника виконати вашу волю. Мотиви війни, так само будуть незмінні – страх, гордість та вигода. А ось характер та форма війни значною мірою залежать від технологій та економіки, рівня суспільного розвитку учасників конфлікту, тобто можуть змінюватися [5]. Ключовим для пошуку відповіді на гібридний виклик стає розуміння того, який елемент структури конфлікту залишиться незмінним, а який еволюціонуватиме [1, с. 2–8]. Тільки розуміючи, на якому рівні розвитку перебуває супротивник, можна виробити стратегію протидії.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що поняття «гібридна» війна означає сучасний вид війни, де в конфлікті використовуються різноманітні засоби нападу та оборони держав, що виходять за рамки конвенційно-визначених варіантів та видів ведення традиційної війни.

Сучасне міжнародне право не включає в себе поняття «гібридна» війна, що в свою чергу приводить до відповідних наслідків. Відсутність регулювання цього нововиявленого явища призводить до виникнення все нових засобів атаки у війнах, відповідальність за які не можуть понести винуватці через відсутність норм, які зобов'язують сторони. Саме тому чи через доповнення, чи включення у право збройних конфліктів, міжнародна спільнота має ввести поняття «гібридна» війна.

Список використаних джерел:

1. Hoffman Frank G. Hybrid Threats: Reconceptualizing the Evolving Character of Modern Conflict / F.G. Hoffman // Strategic Forum. – Institute for National Strategic Studies (INSS), National Defence University (NDU). Washington, DC, April 2009. – No. 240. – P. 1–8.
2. Hoffman Frank G. Hybrid Warfare and Challenges / F.G. Hoffman // Joint Force Quarterly (JFQ). – 2009. – Issue 52, Forth Quarter. – P. 34–39.
3. McCoubrey International Humanitarian Law: The regulation of Armed Conflicts in: International Law. Cases and materials. Third edition by Louis Henkin, Richard Crawford Pugh, Schachter, Hans Smit, Columbia University, School of law; American Casebook Series; West Publishing Co, St. Paul, Mnn. – 1993. – 1025. – 1026 с.
4. Власюк В. В. Деякі основи поняття «гібридна війна» в міжнародному праві / В.В. Власюк // Право і громадянське суспільство. – 2015. – № 1. – С. 226–234.
5. Клаузевиц К. О войне [Електронний ресурс] : книга, М.: Госвоениздат, 1934. – [Режим доступу] : <http://militera.lib.ru/science/clausewitz/index.html>
6. Корнієнко С. Путін веде в Україні гібридну війну – генерал Каппен [Електронний ресурс] : офіційний сайт «Радіо Свобода». – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25363591.html>
7. Требін М.П. Феномен «гібридної» війни / М.П. Требін // Гілея : Науковий вісник. – 2014. – Вип. 87. – С. 366–371.

Медяник Г.Є.

студентка,

Науковий керівник: Буряковська К.О.

кандидат юридичних наук, викладач,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПІДСТАВИ ПРАВОМІРНОГО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Всі люди народжуються рівними в своїй гідності та правах. Тому, будучи наділеними розумом та совістю, всі люди повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства. Кожна людина має право на життя, на свободу, на особисту недоторканність. Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання. Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом.

Усі ці та інші положення містяться в основному міжнародному документі із захисту прав та свобод людини – Загальній декларації прав людини [1].

Здійснення прав та свобод людини, які закріплені в нормах міжнародного права, у процесі їх практичної реалізації не повинні наносити шкоди правам та свободам інших індивідів, а також іншим захищеним правом інтересам особистості, суспільства, держави. З цією метою держави за допомогою міжнародно-правових та внутрішньодержавних правових методів змушені обмежувати права та свободи людини [5, с. 105].

Здійснення людиною своїх прав пов'язане з її відповідальністю, з можливими обмеженнями, що обумовлюються межами свободи,